



# Ishonch

**Моҳият**  
Бугунги кунда амалга оширилаётган ислохот ва янгиланишлар жараёни бутун жамиятимизда, саховатли заминимизда яшаётган ҳар қайси инсонни амалий ишларга сафарбар этадиган умумий мақсадга айланадиган янги 2011 йил осмонидан турибди.  
Тарихимизга кириб келаятган буюк марра муносабати билан ўтган давр мобайнида ҳаётимиз сифати, мамлакатимиз қиёфаси қандай ўзгариб бораётгани, қандай ютуқ ва натижаларга эришганимиз, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган очик демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида қандай суръат билан ривожланиб бораётганимизни баҳолаш аҳтиёжи туғилмоқда.  
Қисқача айтганда, биз ўз олдимизга қўйган узоқ муддатли стратегик мақсадлар, яъни замонавий ривожланган демократик давлатлар қаторига кириш, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсишини таъминлаш, ҳаёт сифатини яхшилаш ва жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш борасидаги саяёҳатларимизга бугунги кун нуқтаи назаридан ҳолисона баҳо беришимиз табиийдир.  
Маълумки, Ўзбекистон 1991 йили ўз мустақиллигини қўлга киритганидан сўнг умрини ўтаб бўлган мустақил, маъмурий-бюрократик, режаланиш-тақсимот тизимидан воз кечиб, «ўзбек модели» деб ном олган ўз тараққиёт йўлини танлаб олди.  
Биз ишлаб чиққан ва бугунги кунда ҳаётга татбиқ этаётган ушбу моделнинг маъно-маъмуни — давлат қурилиши ва конституциявий тузумни тубдан ўзгартириш ва янгилаш, иқтисодиётини мафқураддан ҳоли этиш, унинг сиёсатдан устуворлигини таъминлаш, давлатнинг бош ислохотчи вазифини бажариши, яъни ислохотлар ташаббускори бўлиши ва уларни мувофиқлаштириб бориши, қонун устуворлигини таъминлаш, қўли ижтимоий сиёсат юритиш, ислохотларни босқичма-босқич ва изчил олиб бориш тамойилларига асосланган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислохотларни амалга оширишдан иборатдир.  
Биз ислохотларни инқилобий усулда, яъни «шок терапияси» йўли билан амалга оширишдан онгли равишда воз кечиб, тадрижий тараққиёт йўлини танлаб олганимиз тўғрисида қўшимча қандай оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган иқтисодий ва

O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi nashri Gazeta 1991-yil 21-martdan chiqq boshlagan

## Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси

### Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

Ҳурматли депутатлар!  
Азиз дўстлар!  
Шу кунларда барчамиз ниҳоятда қўнғинли равишда 20 йиллик нишонланадиган янги 2011 йил осмонидан турибди.  
Тарихимизга кириб келаятган буюк марра муносабати билан ўтган давр мобайнида ҳаётимиз сифати, мамлакатимиз қиёфаси қандай ўзгариб бораётгани, қандай ютуқ ва натижаларга эришганимиз, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган очик демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида қандай суръат билан ривожланиб бораётганимизни баҳолаш аҳтиёжи туғилмоқда.  
Қисқача айтганда, биз ўз олдимизга қўйган узоқ муддатли стратегик мақсадлар, яъни замонавий ривожланган демократик давлатлар қаторига кириш, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсишини таъминлаш, ҳаёт сифатини яхшилаш ва жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш борасидаги саяёҳатларимизга бугунги кун нуқтаи назаридан ҳолисона баҳо беришимиз табиийдир.  
Маълумки, Ўзбекистон 1991 йили ўз мустақиллигини қўлга киритганидан сўнг умрини ўтаб бўлган мустақил, маъмурий-бюрократик, режаланиш-тақсимот тизимидан воз кечиб, «ўзбек модели» деб ном олган ўз тараққиёт йўлини танлаб олди.  
Биз ишлаб чиққан ва бугунги кунда ҳаётга татбиқ этаётган ушбу моделнинг маъно-маъмуни — давлат қурилиши ва конституциявий тузумни тубдан ўзгартириш ва янгилаш, иқтисодиётини мафқураддан ҳоли этиш, унинг сиёсатдан устуворлигини таъминлаш, давлатнинг бош ислохотчи вазифини бажариши, яъни ислохотлар ташаббускори бўлиши ва уларни мувофиқлаштириб бориши, қонун устуворлигини таъминлаш, қўли ижтимоий сиёсат юритиш, ислохотларни босқичма-босқич ва изчил олиб бориш тамойилларига асосланган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислохотларни амалга оширишдан иборатдир.  
Биз ислохотларни инқилобий усулда, яъни «шок терапияси» йўли билан амалга оширишдан онгли равишда воз кечиб, тадрижий тараққиёт йўлини танлаб олганимиз тўғрисида қўшимча қандай оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган иқтисодий ва

ижтимоий тўфонлардан асраб қолишга муваффақ бўлганимизни бугун ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда.  
Изчил юқори ўсиш суръатлари, юртимизда барпо этилган банк-молия тизимининг барқарор ва ишончли фаолият юритиши, иқтисодиётда амалга оширилаётган янгиланиш ва ўзгаришлар, умуман, мамлакатимизни модернизация қилиш йўлидаги дадил қадамларимиз дунё жамоатчилиги, шунингдек, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки сингари нуфузли халқаро молия ташкилотлари томонидан эътироф этилмоқда.  
Ҳақиқатан ҳам, қарийб йигирма йиллик мустақил тараққиётимиз мобайнида Ўзбекистонда янги ички маҳсулотнинг ўсиши 3,5 баробарни, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда эса 2,5 баробарни, аҳолининг реал даромадлари 3,8 баробарни ташкил этгани эътиборга сазовордир. Айниқса, ижтимоий-гуманитар соҳада эришилган марралар — аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш учун йўналтирилган давлат ҳаражатларининг 5 баробар кўпайгани, турмуш даражасининг сезиларли равишда яхшиланиши ва бунинг натижасида оналар ўлими 2 баробардан кўпроқ, болалар ўлими 3 баробар камайгани, одамларнинг ўртача умр кўриши 67 ёшдан 73 ёшга, жумладан, аёлларнинг ўртача умр кўриши 75 ёшга етганини мамнуният билан таъкидласак арзийди, деб ўйлайман.  
2008-2010 йилларда, яъни дунёнинг ақсарият мамлакатларида иқтисодий ўсиш суръатлари сезиларли равишда тушиб кетган, ишлаб чиқариш пасайган бир вақтда Ўзбекистонда янги ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари 2008 йилда 9 фоизни, 2009 йилда 8,1 фоизни ташкил этгани, 2010 йилда бу кўрсаткич 8,5 фоизга етиши кутилаётгани, келгуси 2011 йилда эса 8,3 фоиз даражасида бўлиши белгилаб берилганлиги кўпгина халқаро тузилмалар, эксперт ва мутахассисларда катта қизиқиш уйғотмоқда.  
Дунёда, айниқса ривожланган мамлакатларда давлатнинг ташки қарзлари кўпайиб бораётгани жиддий хавотир туғдираётган бир пайтда Ўзбекистоннинг ташқи қарзи янги ички маҳсулотнинг 10 фоизидан ошмайдиган, давлат бюджет эса сунгги беш йилда профицит равишда бажарилмоқда.  
Албатта, мамлакатимиз қўлга киритаётган бундай улкан ютуқ-

лар рўйхатини яна давом эттириш мумкин.  
Маълумки, собиқ тузум даврида республикамизнинг иқтисодиёти бир томонлама ривожланган, фақат хомашё етиштиришга йўналтирилган бўлиб, машум салбий оқибатларга олиб келган пахта яқхақимлиги авжига чиққан эди. Ўзбекистон ўзининг қолқоқ ишлаб чиқариш ва социал инфратузилмаси билан собиқ иттифоқда жон бошига истеъмолчи наватда эртанги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимизни ислохот этиш ва модернизация қилиш йўлидаги изчил ҳаракатларимизни қўлайтиришимиз, уларни янги, янада юқори босқичга қўтаришимиз даркор.  
Шу маънода, 1992 йил декабр ойида қабул қилинган, мамлакатимизнинг демократик тараққиётини таъминлаш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг асосий принципларини белгилаб берган Конституциямизнинг қоида ва нормаларига таяниш алоҳида аҳамият касб этади. Бу борадаги ишларимиз 2001 йилдан 2010 йилгача бўлган кейинги 10 йил давомида янада фаоллашиб, кўлами ва миқёси тобора кенгайиб бормоқда.  
Натижада бугунги кунга келиб биз ўз олдимизга қўйган асосий мақсадимизга эришдик, деб айтиш учун барча асосларимиз бор.  
Бунинг тасдиғини мамлакатимизни ислохот этиш ва демократлаштириш жараёни ҳеч қачон ортда қайтмайдиган, қатъий ва изчил тус олгани, одамларимиз ўзгариб, уларнинг сиёсий ва фуқаролик фаоллиги ошаётгани, онгу тафаккури юксалиб, ён-атрофда бўлаётган барча воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик туйғуси, эртанги кунга ишончи орттиб бораётгани мисолида кўриш, англаш қийин эмас.  
Юртдошларимизнинг, бутун жамиятимизнинг ҳаётдаги ана шундай ўзгариш ва янгиланишлар, ўз моҳияти эътиборига кўра, бугунги кунда мамлакатимизнинг тараққиёт ва фаровонлик йўлидан дадил ривожланиб боришини таъминлаётган ҳал қилувчи кунга айланмоқда.  
Мустақиллик йилларида босиб ўтган йўлимиз ва тўплаган тажрибамизни ҳолисона баҳолаш, қўлга киритган юксак марраларимизни таҳлил этиш мамлакатимизни тадрижий ва босқичма-босқич ривожлантириш бўйича биз танлаган моделнинг нақадар тўғри эканини ва шу йўлдан бундан буён ҳам оғимай қатъият билан боришимиз зарурлигини

яққол кўрсатмоқда.  
Шундан келиб чиққан ҳолда, қўйидаги йўналишларни демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор вазифарли сифатида белгилаш зарур, деб ўйлайман.  
**1. Давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш**  
Маълумки, ўтган давр мобайнида мамлакатимизда давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш соҳасида амалга оширилган ислохотлар ўта муҳим бир мақсадга, яъни ҳокимият бўлишини конституциявий принципни ҳаётга изчил татбиқ этиш, ҳокимиятлар ўртасида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанатининг самарали тизимини шакллантириш, марказда ва жойларда қонун чиқарувчи ва вакиллик ҳокимиятининг ваколатларини ҳамда назорат вазифарининг ролини қўлайтириш, суд тизимини либераллаштириш ва унинг мустақиллигини таъминлаш бўйича гоят долзарб чора-тадбирларни қўришга қаратилган эди.  
Бу жараёнда марказий ижро этувчи ҳокимиятнинг бошқарув тизимлари ва маъмурий органларнинг вазифарларини ўзгартиришга, уларнинг ҳокимияти, тартибга солиш ва тақсимлаш борасидаги ваколатларини, ҳўжалик тузилмалари фаолиятига бевосита аралашувини кескин қисқартиришга катта эътибор берилди. Босқича айтганда, уларнинг ваколатларини бозор тамойилларига мувофиқлаштириш ва пировард натижада давлатнинг иқтисодийни бошқаришдаги ролини жиддий қамайтириш кўзда тутилган эди.  
Бошқарув соҳасини марказлаштиришни чеклаш, бу борадаги вазифарларнинг бир қисминини республика даражасидан вилоят, туман ва шаҳар миқёсига ўтказиш, Ўзбекистонда маҳаллий ўзини ўзи бошқаришнинг ноёб шакли бўлган маҳалла тизимини шакллантириш масалаларига катта аҳамият қаратилди.  
Икки палатали миллий парламентимизни ташкил этиш масаласи бўйича 2002 йил 27 январда ўтказилган референдум якунлари ва шу асосда «Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги конституциявий қонуннинг қабул қилиниши қонун чиқарувчи ҳокимиятнинг тубдан ислохот қилишнинг асосларини белгилаб берди.  
Бундан қўзланган асосий мақсадлар парламент томонидан ўз

ваколатларини амалга ошириш жараёнида ўзаро тийиб туриш ва манфаатлар мувозанати тизимини шакллантириш, қонун ижодкорлигининг сифатини жиддий равишда ошириш, умумдавлат ва ҳудудий манфаатларнинг муносиблигига эришишдан иборат эди. Бу борада депутатлари маҳаллий Кенгашлари вакилларидан ташкил топган юқори палата — Сенатнинг ҳудудлар манфаатларини ифода этиши, қўли — Қонунчилик палатаси эса ўз фаолиятини доимий профессионал асосда амалга ошириш ҳисобига олинганлиги айтиш ўттиш лозим.  
Таъкидлаш керакки, миллий парламентимизнинг ривожланишида янги парламент ва унинг ҳар бир палатасининг мақоми, ваколатлари ва фаолият механизми аниқ белгилаб берилган «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида»ги конституциявий қонунларнинг 2003 йилда қабул қилиниши алоҳида аҳамият касб этади.  
2007 йилда Ўзбекистон Республикаси Конституциясидан мамлакат Президенти бир вақтинчалик ўзида ижро этувчи ҳокимият бошлиғи эканини белгилайдиган норманинг чиқарилиши ушбу даврдаги муҳим сиёсий-ҳуқуқий воқеалардан бири бўлди. Бугунги кунда Конституциямизнинг 89-моддасида «Ўзбекистон Республикасининг Президенти давлат бошлиғидир ва давлат ҳокимияти органларининг қўлайтирилган ҳолда фаолият юритишини ҳамда ҳамкорлигини таъминлайди» деган қоида белгилаб қўйилган.  
Илгари Ўзбекистон Республикаси Президенти эгаллаб турган Вазирилар Маҳкамаси раиси лавозимининг тугатилиши ҳам либераллаштириш ва демократлаштириш йўлида муҳим қадам бўлди. Қабул қилинган қонунларга мувофиқ эндиликда Бош вазир нафақат Вазирилар Маҳкамаси фаолиятини ташкил этади, балки унга раҳбарлик қилади ва унинг иши самарадорлиги учун шахсан жавоб беради, Вазирилар Маҳкамаси мажлисларига раислик қилади, ҳуқуқат ҳужжатларини имзолайди, давлат ва ҳўжалик бошқаруви масалалари юзасидан қарорлар қабул қилади.  
Хозирги пайтда мамлакатимиз аҳолисининг сиёсий-ҳуқуқий маданияти ва ижтимоий онг дара-

жасининг ўсиб бориши, жамиятнинг демократлаштириш ва либераллаштириш жараёнининг жадал ривожланиши, юртимизда кўппартиявийлик тизимининг тобора мустақамлаштириш давлат ҳокимиятининг унча субьектив, яъни давлат бошлиғи бўлган Президент, қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлар ўртасидаги ваколатларнинг янада муносиб тақсимланишини таъминлаш учун зарур шарт-шароитларни юзага келтирмоқда.  
Шундан келиб чиққан ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 98-моддасини қўйидаги таҳрирда баён этиш тақлиф қилинади:  
«Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамаси ижро этувчи ҳокимиятни амалга оширади. Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамаси Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, унинг ўринбосарлари, вазирилар, давлат қўмиталарининг раисларидан иборат. Қорақалпоғистон Республикаси ҳукуматининг бошлиғи Вазирилар Маҳкамаси таркибига ўз лавозимини бўйича кирди.  
Вазирилар Маҳкамаси иқтисодиётнинг, ижтимоий ва маънавий соҳанинг самарали фаолиятига раҳбарликни, Ўзбекистон Республикаси қонунлари, Олий Мажлис қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишлари ижросини таъминлайди.  
Вазирилар Маҳкамаси амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудидидаги барча органлар, қорхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурий бўлган қарорлар ва фармойишлар чиқаради.  
Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Вазирилар Маҳкамаси фаолиятини ташкил этади ва унга раҳбарлик қилади, унинг самарали ишлаши учун шахсан жавоб беради, Вазирилар Маҳкамасининг мажлисларига раислик қилади, унинг қарорларини имзолайди, Ўзбекистон Республикаси Президентининг топшириғига бинноан халқаро муносабатларда Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамаси номидан иш қўради, Ўзбекистон Республикаси қонунларида, Ўзбекистон Республикасининг Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларида назарда тутилган бошқа вазифарларни бажаради.  
(Давоми 2-3-4- бетларда)



## Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлиси тўғрисида АХБОРОТ

**Тошкентда 12 ноябр кунин Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди.**  
Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов иштирок этди.  
Мажлислар залида Вазирилар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотлари, Ўзбекистон Республикасида аккредитациядан ўтган дипломатик миссиялар ва халқаро ташкилотларнинг раҳбарлари, шунингдек, мамлакатимиз ва хорижий оммавий ахборот воситалари мухбирлари ҳозир бўлди.  
Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери Д.Тошмухамедова бошқарди.  
Депутатлар ва сенаторлар мажлис қотибятини сайлади ва кун тартибини тасдиқлади.  
Қўшма мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси» мавзусида маъруза қилди.  
Давлатимиз раҳбари давлат аҳамиятига молик муҳим вазифарларни ҳал этишда давлат ҳокимияти тармоқларини, ҳусусан, парламентни янада ривожлантириш ва мустақамлаш, сиёсий партияларнинг ролини ошириш, мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимини, сайлов қонунчилигини такомиллаштириш, фуқаролик жамияти институтларини, оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш, шунингдек, демократик ислохотларни янада чу-



# Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси

## Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

### (Боши 1-2-бетларда)

1994 йилда қабул қилинган амалдаги маъруза кодексга ўтган давр мобайнида 60 мартадан кўпроқ ўзгариш ва қўшимчалар киритилган. Унинг янги тахрири суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш муносабати билан маъмурий қонунчилик ва жиноий-ҳуқуқий сиёсатда юз берган катта миқёсдаги принципал ўзгаришларни ўзиди тизимли ва кенг қўлلامли тарзда акс эттириши лозим.

Бундан авваламбор жиноят қонунчилигини тобора либераллаштириш, яъни, айрим қонунбузарлик ҳолатларини жиноий юрисдикциядан маъмурий юрисдикцияга ўтказишни қўллаш зарур. Кодекснинг янги тахрирда қабул қилиниши бугунги кунда ўнлаб норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топан маъмурий жавобгарликка оид қонунчиликнинг унификациялашувини, яъни бирхиллашувини таъминлайди.

Шунингдек, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни қўришни процессуал механизмларини такомиллаштириш, демократлаштириш, бу соҳада қонунийликни таъминлаш ва фуқароларнинг ҳуқуқларини ишончли ҳимоялаш бўйича чораларни ҳам мазкур кодексда қўллаш зарур.

**Еттинчи.** Ривожланган демократик давлатлар таърибасини инобатга олган ҳолда, давлат ҳокимияти идоралари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи тузилмалар, шу жумладан, прокуратура фаолиятида қонунчилик талабларига риоя қилиш ва қонун устуворлигини таъминлаш бўйича адлия органларининг ролини янада кучайтиришга қаратилган янги ҳуқуқий механизмларни ўрнатилган ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш талаб этилмоқда.

Адлия органларининг ҳуқуқ ижодкорлиги соҳаси ва ҳуқуқни қўллаш амалиётида янада давлат сиёсатини ўтказишдаги ролини кучайтириш учун уларга зарур бўлган тегишли ваколатларнинг берилиши мамлакатимизнинг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органлари тизимига ўзаро тибий турли ва манфаатлар мувозанатининг самарали механизминини яратиб имконини беради ҳамда ушбу органлар фаолиятида қонунчилик ва қонун устуворлигини таъминлашга хизмат қилади.

**Сақкизинчи.** Жамиятнинг демократия йўлидан жадал ривожланиши ва бу борада амалга оширилган ислохотларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан одамларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданият даражасига боғлиқдир. Юксак ҳуқуқий маданият — демократик жамият пойдевори ва ҳуқуқий тизимнинг етуқлик қўриққичидир.

Шу муносабат билан, бугунги сиёсий-ҳуқуқий воқеликни ҳисобга олган ҳолда, мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган мақсадли кенг қўлلامли чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш зарур. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши аҳолининг инсон ҳуқуқ ва эркинликларига инсонлар ҳурмат билан муносабатда бўлишини, фуқароларда қонунга итоаткорлик туйғусининг янада ортишини таъминлайди, деб ўйлайман.

### III. Ахборот соҳасини ислохот қилиш, ахборот ва сўз эркинлигини таъминлаш

Мухтарам юртдошлар! Бугун биз демократик жараёнларни чуқурлаштириш, аҳолининг сиёсий фаоллигини ошириш, фуқароларнинг мамлакатимиз сиёсий ва иқтисодий ҳаётидаги амалий иштироки ҳақида сўз юритар эканмиз, албатта, ахборот эркинлигини таъминлашдан, оммавий ахборот воситаларини одамлар ўз фикр ва фикрларини, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабати ва позициясини эркин ифода этадиган минбарга айлантиришдан туриб, бу мақсадларга эришиб бўлмаганини ўзимизга яхши тасаввур этаемиз.

Маълумки, фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш масаласи инсоннинг ахборот олиш, ахборот ва ўз шахсий фикрини тарқатиш ҳуқуқ ва эркинлигини ўзиди муҳассама этган бўлиб, бу Ўзбекистонда демократик жамият асосларини барпо этишнинг муҳим шарт, таъбир жоиз бўлса, тамал тоши ҳисобланади.

Мамлакатимизда ўтган йиллар давомида, айниқса охириги 10 йилда оммавий ахборот воситаларини янада либераллаштириш, сўз эркинлигини таъминлашга қаратилган кенг қамровли ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар амалга оширилди.

Юртимизда аввало оммавий ахборот воситалари ривожини таъминлаш, демократик талаб ва стандартларга тўла мос келадиган мустақам қонунчилик базаси яратилди. Ушбу даврда оммавий ахборот воситаларини эркин ва жадал ривожлантиришга, ахборот соҳасининг самарали фаолият қўриқтириш таъминлашга қаратилган 10 га яқин қонун ҳужжатлари қабул қилинди.

**«Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»ги Қонуннинг** қабул қилиниши ҳар қимнинг ахборотини эркин ва монеликсиз олиш ҳамда фойдаланиш ҳуқуқларини амалга оширишда, шунингдек, ахборотнинг муҳофаза қилиниши, шахс, жамият ва давлатнинг ахборот борасидаги хавфсизлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этди.

Сўнгги йилларда янги тахрирдаги **«Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги Қонунга, шунингдек, «Телекоммуникациялар тўғрисида», «Реклама тўғрисида», «Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида»**га бир бошқа бир қатор қонунчилик ҳужжатларига тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритилди. Бу эса янги сиёсий шарт-шароитларда оммавий ахборот воситалари соҳасидаги демократик ислохотларни янада чуқурлаштиришни таъминлади. Шу билан бирга, нодавлат оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш, уларнинг ахборот соҳасини демократлаштиришда фаол иштирокини таъминлашга қаратилган кенг қамровли институционал ислохотлар амалга оширилди.

Нодавлат оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш, уларнинг моддий-техник базаси ва кадрлар салоҳиятини мустақамлаш мақсадида бир қанча жамоат ташкилотлари ташкил қилинди. Ўз таркибиди 100 дан ортиқ электрон оммавий ахборот воситасини бirlаштирган Нодавлат электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси, Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди шулар жумласидандир.

Ўрдинк ва жисмоний шахсларнинг, ахборот технологиялари ва тизимларини қўллаш ҳолда, ахборот ресурсларидан фойдаланиш механизмларини белгилаб берган янги тахрирдаги **«Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонуннинг** қабул қилиниши оммавий ахборот воситаларини модернизация қилишни жадал ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистонда кейинги йилларда суний йўлда ҳуқуқ тармоғи орқали телерадиодастурларни тарқатиш йўлга қўйилди. Бугунги кунда мамлакатимиз телекоммуникациялар тизимини ривожлантиришга қаратилган **«Теле-радиоэширттиришлар тўғрисида»** Қонун қабул қилиш ҳақида тақлиф киритилмоқда.

Маълумки, ҳозирги вақтда ушбу соҳадаги фаолият оммавий ахборот воситалари, радиочастота спектри, телекоммуникациялар, ахборотлаштириш тўғрисидаги қонунларнинг мўйин келдирилари билан тартибга солиб келинмоқда.

Шу билан бирга, телерадиоэширттиришлар соҳасини мустақил кудратли индустрия сифатида қайта ташкил этиш, телерадиоэширттиришларнинг янги шакл ва турларининг пайдо бўлиши телерадиодастурларни тайёрлаш ва узатиш жараёнида юзага келадиган муносабатларни тизимли ва кенг қўлلامли равишда тартибга солишдан яхши натижадага олиш зарур.

олият олиб боради, шунингдек, босма материаллар ва телекўрсатувлар инглиз тилида ҳам тарқатилмоқда.

Яна бир муҳим янгилик эфир орқали узатиладиган материалларни тайёрлаш жараёнига замонавий рақамли ва мультимедиа технологиялари жорий қилинаётганида намён бўлмоқда. Юртимизда Интернет тизимидан фойдаланувчилар сафи жадал суръатлар билан кенгайиб бормоқда. Бугунги кунда уларнинг сони 6 миллиондан ортиб кетгани ҳам бунни тасдиқлаб турибди.

Мамлакатимизда фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш борасида амалга оширилган кенг қўлلامли ишларни таққидий баҳолаб эканмиз, муҳим бир масалага алоҳида эътибор қаратишимиз зарур, деб ўйлайман. **Яъни, бу ўринда гап оммавий ахборот воситалари ва давлат ҳокимияти органлари ўртасидаги муносабатларнинг устувор жиҳатларини тўғри белгилаш, жумладан, оммавий ахборот воситалари фаолияти устидан назорат қилишнинг иқтисодий механизмларини, ахборот манбаларининг ёпиқлигини, шунингдек, тахририятларга ҳокимият органлари ва маъмурий тузилмалар томонидан бўлаётган маълум даражадаги босимларни бартараф қилиш билан боғлиқ муаммолар масалаларини ҳал этиш ҳақида бормоқда.**

Шу босида қўйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш ўта долзарб аҳамият касб этмоқда: **«Биринчи» Давлат қўриққичлиги ва бошқаруви органлари фаолиятини очиклиги тўғрисида»** Қонун қабул қилиш зарур. Бу ўз навбатида фуқароларнинг ахборот соҳасидаги конституциявий ҳуқуқини янада кенроқ амалга ошириш имкониятини яратиб бериш билан бирга, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг қабул қилинаётган қарорлар сифатини ошириш борасидаги маъсулиятини ҳам кўп жиҳатдан кучайтирган бўлиб эди.

Ушбу қонун давлат ҳокимияти органлари фаолияти ҳақида жамоатчиликни ҳабардор қилиб бериш тартибларини аниқ белгилаб бериши, аҳолининг жамоат бирлашмаларининг давлат ҳокимияти органлари томонидан қабул қилинаётган қарорлар, авваламбор фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, қонуний манфаатлари билан боғлиқ қарорлар ҳақидаги ахборотлардан кенг ҳабардор бўлиб боришини таъминлаш лозим.

Мазкур қонуннинг жорий этилиши ижро ҳокимияти органлари фаолиятининг, юртимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг, давлатнинг ички ҳамда ташқи сиёсатининг очиклиги ва ошқорлаш қилиниши, мамлакатимиз ва хорижда кечаётган воқеа-ҳодисалар ҳуқуқий фикрлар жимла-хиллиги ва сиёсий плюрализмни ҳисобга олган ҳолда, таъминлаш зарур.

**Иккинчи.** Демократлаштириш жараёнидаги аҳамияти тобора ортиб бораётган ахборот коммуникациялари соҳасининг энг муҳим тармоқлардан бири бўлган телерадио тизимини ривожлантиришга қаратилган **«Теле-радиоэширттиришлар тўғрисида»** Қонун қабул қилиш ҳақида тақлиф киритилмоқда.

Маълумки, ҳозирги вақтда ушбу соҳадаги фаолият оммавий ахборот воситалари, радиочастота спектри, телекоммуникациялар, ахборотлаштириш тўғрисидаги қонунларнинг мўйин келдирилари билан тартибга солиб келинмоқда.

Шу билан бирга, телерадиоэширттиришлар соҳасини мустақил кудратли индустрия сифатида қайта ташкил этиш, телерадиоэширттиришларнинг янги шакл ва турларининг пайдо бўлиши телерадиодастурларни тайёрлаш ва узатиш жараёнида юзага келадиган муносабатларни тизимли ва кенг қўлلامли равишда тартибга солишдан яхши натижадага олиш зарур.

Ушбу қонуннинг қабул қилиниши телерадиодастурларни тайёрлаш ва тарқатиш соҳасида рақобатни янада кучайтириш, телерадиодастурларни узатиш борасида мобил ва рақамли телевидение каби инноватив тармоқларнинг

нолояларни жорий этиш, телеиндустриянинг истиқболли янги тармоқларини ташкил қилиш учун зарур шароитларни яратиш имконини беради.

Бу қонун миллий телерадиоэширттиришлар тизимини фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш механизмларини ва молиялаштириш манбаларининг эркинлиги ва мустақиллиги каби принципларини белгилаб беришга, радиочастоталарни олиш учун ўтказилган таъминларнинг демократик ва ошқоралигини таъминлаш, тенг рақобат ва электрон медиа-бозор тармоқларининг монополлашувига йўл қўймаслик учун шароит яратиш ва бошқа бир қатор муаммоларни ечишни назарда тутади.

**Учинчи.** Оммавий ахборот воситалари эркинлиги ва мустақиллигини янада мустақамлаш муаллифлик ҳуқуқлари ва интеллектуал мулкни ишончли ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий кафолатлари ва механизмларини кучайтириш, ахборот соҳасига бозор механизмларини жорий қилиш билан бевосита боғлиқдир.

Ушбу вазифани амалга ошириш учун **«Оммавий ахборот воситалари фаолиятининг иқтисодий асослари тўғрисида», «Оммавий ахборот воситаларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш кафолатлари тўғрисида»**ги қонунларни қабул қилиш тақлиф этилади. Бу қонунлар ахборот бозори иштирокчилари фаолияти самардорлигини кучайтириш ва уларнинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш, қўшимча иқтисодий преференциялар яратиш ва миллий ахборот мақолини изчил ривожлантиришни таъминлашга қаратилган бошқа ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирларни амалга оширишни назарда тутади.

**Тўртинчи.** Оммавий ахборот воситаларининг давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти устидан жамоатчилик ва парламент назоратини таъминлаш, ҳокимият ва жамоатчилик ўртасида мустақам алоқа ўрнатилган ҳолатда родини кучайтиришга қаратилган самарали ҳуқуқий механизмларни яратиш мақсадида **«Оммавий ахборот воситалари тўғрисида», «Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»**га бир бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тақлиф этилади.

Бундан, хусусан, давлат ва жамоат биллашмалари ахборот хизматлари, медиа-тузилмалар ишини фаолаштириш бўйича кенг қўлلامли чора-тадбирларни қўллаш зарур. Оммавий ахборот воситаларини қўллаш ҳисобга олиш юзасидан муносабатларини қўриб чиқиш мунддатларини қисқарттириш, ахборот олиш соҳасидаги қонунчилик талабларини бузганлик учун юридик ва мансабдор шахсларнинг маъмурий жавобгарлигини кучайтириш ва бошқа чора-тадбирларни таъминлашга қаратилган ҳуқуқий механизмлар устиди иш олиб бориш зарур.

Шу билан бирга, сиёсий модернизация жараёнидаги тобора муҳим аҳамият касб этиб бораётган замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан давлат ва жамият қўриқлиши тизимиде кенг фойдаланиш лозим.

**«Телекоммуникациялар тўғрисида»ги Қонун** нормаларини янада такомиллаштириш, рақамли телерадиоэширттириш тизимига ўтиш бўйича тадбирлар давлат дастурининг ишлаб чиқилиши ҳам ушбу вазифани ҳал этишга хизмат қилади. Мазкур дастур рақамли телерадиоэширттиришлар инфратузилмасини шакллантириш, бу борадаги фаолиятни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишдан самарали тизимни яратишга қаратилиши даркор.

Мухтасар айтганда, юқориди зикр этилган чора-тадбирларнинг амалга оширилиши оммавий ахборот воситаларининг фуқаролик жамияти институтлари тизимидеги ўрни ва родини янада мустақамлашга, фуқароларнинг сўз эркинлиги ва танлаш эркинлигини таъминлашга қаратилган конституциявий ҳуқуқларини янада тўлиқ рўйбга чиқаришга ёрдам беради.

### IV. Ўзбекистонда сайлов ҳуқуқи эркинлигини таъминлаш ва сайлов қонунчилигини ривожлантириш

Эркин сайлов ва ўз хоҳиши-иродасини эркин билдириш принциплари, биринчи навбатда ҳар бир шахснинг давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш бўйича конституциявий ҳуқуқи миллий давлатчиликнинг моделининг асосини ташкил этади. **Сайловлар — бу мамлакатимизда амалда бўлган ҳуқуқий нормаларнинг нечоғлиқ демократик руҳда эканини намён этадиган, демократик ҳуқуқий давлатнинг узвий белгиси, халқнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин ифода этишининг, фуқароларнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштирокининг асосий шакли бўлиб, ўта муҳим ва ҳал қилувчи аҳамиятга эга масалалар.**

Шу муносабат билан ўтган давр мобайнида юртимизда самарали, демократик сайлов тизимини шакллантириш ва ривожлантириш соҳасида гоят чуқур ўзгаришлар амалга оширилганини таъкидлаш ўринлидир.

Маълумки, Конституциямизга, шунингдек, «Сайловчилар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»ги ҳамда янги тахрирдаги «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида», «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида»ги қонунларга 2003 ва 2008 йилларда тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритилди.

Шу билан бирга, ушбу даврда мазкур соҳада оид қўллаб қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Буларнинг барчаси миллий сайлов тизимининг изчил ва босқичма-босқич либераллашувини, икки палатали парламент сайловларининг қонун талаблари ва умумэтироф этилган халқроқ принцип ва нормаларга тўла мос ҳолда ўтказилишини таъминлайдиган мукамал қонунчилик базасининг шаклланишига олиб келди.

Ушбу қонунларда давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайловларнинг **фақат кўппартиявийлик асосида ўтказилиши қатъий белгилаб қўйилди.** Мамлакат Президенти лавозимига, Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодларни сиёсий партиялар томонидан, маҳаллий Кенгашлар депутатлигига номзодларни эса — сиёсий партияларнинг жойлардаги тегишли органлари томонидан қўриқтилиши таъминлашга олиб келди.

Ушбу қонунларда давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайловларнинг **фақат кўппартиявийлик асосида ўтказилиши қатъий белгилаб қўйилди.** Мамлакат Президенти лавозимига, Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодларни сиёсий партиялар томонидан, маҳаллий Кенгашлар депутатлигига номзодларни эса — сиёсий партияларнинг жойлардаги тегишли органлари томонидан қўриқтилиши таъминлашга олиб келди.

Шу борада сайлов қонунчилигимизга сайловга тайёрларлик қўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ бўлган, энг ривожланган демократик давлатлар таърибасида ҳам қамдан қам учрайдиган мултак ваколатларнинг Марказий сайлов комиссиясига берилишини қўзда тутидиган ўзгаришларнинг киритилиши ўта муҳим аҳамиятга молик улкан воқеа бўлди. Амалдаги қонунчиликнинг жараёнида давлат ва ҳокимият тузилмалари, жамоат биллашмалари томонидан аралаштириш қаратилган ҳар қандай уриниш қонун билан тақиқланиши ҳам бунинг яққол қўриқтириши.

2009 йилги сайлов арасасида Марказий сайлов комиссияси томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари сайловга тайёрларлик қўриш ва ўтказиш бўйича Концепция ишлаб чиқилди. Мазкур Концепция хорижий экспертлар томонидан фуқароларнинг сайлов ва ўз хоҳиш-иродасини эркин билдириш борасидаги конституциявий ҳуқуқларига риоя этилиши бўйича ноёб ҳужжат сифатида баҳоланган эди. Ҳақиқатан ҳам, ушбу Концепциянинг амалга оширилиши сайловнинг қонун талабларига тўла мувофиқ ҳолда, сиёсий партияларнинг ўзи фаол иштирокчида, сайлов жараёнига марказий ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг аралашувида йўл қўймасдан ўтказилишини таъминлашда гоят муҳим роль ўйнади.

**Шу муносабат билан қуйи-**

Бизнинг қонунчилигимизда сайлов кампаниясининг бирон-бир иштирокчиси учун қандайдир алоҳида имтиёз ва преференциялар берилмаслиги белгилаб қўйилган. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қонунларига мувофиқ, Президент сайлови, парламент ва давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлов ҳозирги вақтда қонун билан белги қилинган яғона кунда — уларнинг конституциявий ваколатлари мунддат тугайдиган йилнинг декабри ойи учинчи ўн кунига қадар биринчи яқшанба кунини ўтказилади.

Айтиш кераки, бизнинг сайлов тизимимиз ривожиди 2008 йили сайлов қонунчилигимизга киритилган ўзгаришлар муҳим босқич бўлди. Қонунчилик палатасидаги депутатлик ўринларининг сони 120 тадан 150 тага қўйилди, шундан 135 нафар депутат сиёсий партиялардан сайланади. Бугунги кунда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари ноҳията муҳим ва долзарб аҳамият касб этиб бораётганидан келиб чиққан ҳолда, қуйи палатамиздаги 15 та депутатлик ўрни Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан сайланган депутатларга берилди.

Бундан ташқари, қонун ҳужжатларида сайлов жараёнининг янада либераллашувини таъминлайдиган қатор нормалар киритилди. Жумладан, сайловда иштирок этадиган сиёсий партияларнинг рўйхатдан ўтиши учун ўрнатилган мунддат 6 ойдан 4 ойга түширилди.

Айни вақтда сиёсий партияларнинг сайловда иштирок этиши учун рўхсат бериш масаласини ҳал этиш борасида зарур бўладиган сайловчилар имзосининг миқдори аввалги 50 миң имзо ўрнига 40 миң қилиб белгиланди. Шунингдек, депутатликка номзодларнинг ишончли вакиллари қонун талаблари ва умумэтироф этилган халқроқ принцип ва нормаларга тўла мос ҳолда ўтказилишини таъминлайдиган мукамал қонунчилик базасининг шаклланишига олиб келди.

Ушбу қонунларда давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайловларнинг **фақат кўппартиявийлик асосида ўтказилиши қатъий белгилаб қўйилди.** Мамлакат Президенти лавозимига, Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодларни сиёсий партиялар томонидан, маҳаллий Кенгашлар депутатлигига номзодларни эса — сиёсий партияларнинг жойлардаги тегишли органлари томонидан қўриқтилиши таъминлашга олиб келди.

Ушбу асосда сайловга тайёрларлик қўриш ва уни ўтказиш бўйича Концепция ишлаб чиқилди, шунингдек, сайлов кунинда овоз бериш хоналарида ва овозларни санаб чиқишда депутатликка номзодлар кўрсатган сиёсий партиялардан биттадан кузатувчи, оммавий ахборот воситалари вакиллари, хорижий давлатлар, халқроқ ташкилотлар ва ҳаракатлардан ҳам кузатувчилар қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди.

Шуниси эътиборга сазоворки, бизнинг сайлов тизимимиз хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини, уларнинг давлат ва жамият қўриқлиши соҳасидаги мавқенин оширишда муҳим аҳамият касб этди. Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига сиёсий партиялардан қўриқтилишида кўриқтирилган депутатликка номзодларнинг камиди 30 фоизини аёллар ташкил этиши шарт экани тўғрисидаги норманинг киритилиши бунинг яққол тасдиғидир.

2009 йилги сайловлар жараёнида айни ана шу норманинг таътиб этилиши парламентнинг қуйи палатасига умумий депутатлар сонининг 22 фоизини ташкил этадиган 33 нафар хотин-қиз депутатини сайлаш имконини берди. Сенат аъзолари этиб сайланганларнинг 15 фоизи аёллардир, маҳаллий вакиллик органларида фаолият қўриқтаётган аёллар эса бугунги кунда жами депутатлар сонининг 20 фоиздан ортигини ташкил этади.

Бир сўз билан айтганда, мамлакатимизни модернизация қилиш ва демократик ўзгаришларнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланган сайлов тизимини мунтазам такомиллаштириш борасида, шу билан бирга, бугунги кунда ҳаётнинг ўзи, айниқса, охириги сайловда биз тўплаган таъриба юртимизда сайлов жараёнидаги демократик рақобатлаштириш масалаларини кун тартибига қўйилди.

### даги қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мақсада мувофиқ бўлиб эди.

**Биринчи.** Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисидаги Қонуннинг 27-моддаси ҳамда «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 25-моддасига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тақлиф этилади.

Бу авваламбор партиялараро рақобатнинг кучайиши, сайловолди ташвиқотининг шакл ва усуллари тобора турли-туман ва кенг миқёсда эга бўлиб бораётгани билан изоҳланади. Шунинг учун сайлов қонунчилигида сайлов кампаниясининг ушбу муҳим босқичини амалга ошириш жараёнида депутатликка номзодлар ва сиёсий партияларга тенг шароитлар яратиш механизмларининг самарадорлигини оширишга қаратилган нормаларни назарда тутиш лозим.

Бундан ташқари, «Сайловолди ташвиқоти» тушуқчасининг ўзига аниқ таъриф бериш, бундай ташвиқотни олиб бориш шартлари, турлари, рўхсат этилган шакл ҳамда усулларини қонунчилик йўли билан белгилаб қўйиш зарур.

Яқши биламизки, бундай таъриба турли демократик мамлакатларнинг сайлов қонунчилигида кенг қўлланиб келмоқда.

**Иккинчи.** «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 27-моддасига сайловолди ташвиқотини нафақат сайлов кунини, балки овоз бериш бошланишидан бир кун олдин ҳам олиб бориш мумкин эмаслиги тўғрисидаги нормани киритиш мақсада мувофиқдир. Мазкур норма бир қатор ривожланган хорижий давлатлар қонунчилигида кенг қўлланади. Унинг қонунчилигимизга киритилиши сайловчиларга ўз қарашларини, сиёсий хайрихоҳлигини аниқлаб олиш, бошқача айтганда, уларнинг ким учун ва қандай сиёсий дастур учун овоз бериш масаласида онгли равишда аниқ бир қарорга келиши учун қўшимча вақт берилишига

# Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси

## Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси

**(Боши 1-2-3-бетларда)**  
**Бошчи.** Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига депутатлар сайловининг очилгани ва ошқоралигини таъминлаш мақсадида «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасига Ўзбекистон Экологик ҳаракатининг Қонунчилик палатаси депутатларини сайлаш бўйича конференцияларида қузатувчиларнинг иштироки эътиборини белгилаб берадиган қўшимча қилишни мақсадга мувофиқ, деб ўйлаётман.

Юқорида баён этилган қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мақсадида сайлов эркинлиги ҳуқуқи принципининг тўлиқ жорий этилиши ва сайлов тизимининг янада демократлашувига хизмат қилиши муқаррар.

**V. Фуқаролик жамияти институтларини шакллантириш ва ривожлантириш**  
Азиз дўстлар!  
Ўзбекистонимиз босиб ўтган кейинги ўн йиллик давр аҳолининг кенг қатламлари қўллаб-қувватлайдиган турли хил фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотларининг жадал шаклланиши ва ривожланиши даври бўлди.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ Конституцияда нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятига доир асосий принципларнинг мустахкамлаб қўйилгани барча аҳоли қатламлари манфаатларини ақ эттирадиган бундай ташкилотлар кенг тармоқларининг ривожланиши учун қулай шaroит яратди.

Бугунги кунда мамлакатимизда жамият ҳаётининг турли соҳаларида 5100 дан зиёд нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолият юритмоқда ва бу кўрсаткич 2000 йилга қараганда 2,5 баробар кўпдир. Фуқаролар йиғинлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари — маҳаллалар сони 10 миңдан ортиқни ташкил этади. Булар қаторида «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси, «Соғлом авлод учун», «Нуроний» жағмаралари, «Ижод» фонди, Нодавлат нотижорат ташкилотлар миллий ассоциацияси ва бошқа жамоат ташкилотларини санаб ўтиш мумкин.

**Фуқаролик институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳозирги кунда демократик кадрлар, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг муҳим омилга айланмоқда, фуқароларнинг ўз салоҳиятларини рўйбга чиқариши, уларнинг ижтимоий, социал-иқтисодий фаолияти ва ҳуқуқий маданиятини ошириш учун шaroит яратмоқда, жамиятда манфаатлар мувозанатини таъминлашга қўмақлашмоқда.**

Бундай ташкилотларнинг обрўси ошиб, мустахкамлашиб боргани сари фуқаролик жамияти институтларининг давлат ва ҳокимият тузилмалари фаолияти устидан таъсирчан ошқоралиқ нозоратини амалга оширишдаги роли жамиятимизда тобора ортиб бормоқда. Бугунги кунда жамоатчилик ва фуқаролик нозорати институтининг давлат билан ўзаро самарали алоқасини таъминлаш, одамларнинг кайфиятини, мамлакатда кечаётган ўзгаришларга муносабатини аниқлашнинг муҳим воситаларидан бирига айланмоқда.

Мамлакатимизда Омбудсман, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ, «Ижтимоий фикр» жамоатчилик маркази, Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти каби инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар ва бошқа бир қатор ташкилотлар фаолият кўрсатмоқда.

Утган давр мобайнида мамлакатимизни демократик янгилаш жараёнида фуқаролик институтларининг роли ва аҳамиятини кучайтиришга, фуқароларнинг энг муҳим социал-иқтисодий муаммоларини ҳал этишга қаратилган 200 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилинган ҳам бу соҳа ривожига бўлган катта эътиборни кўрсатади.

Айтиш керакки, фуқаролик жамияти институтлари тизимида нодавлат нотижорат ташкилотларини тобора ривожлантириш, уларнинг мустақил иш юритиши ва чинакам мустақиллигини таъминлаш, ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, фаолиятини

ташқилий-ҳуқуқий, моддий-техникавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашни кучайтиришга қаратилган «**Надавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг қафолини қўллаб-қувватлаш**»га Қонуннинг қабул қилиниши муҳим аҳамият касб этди.

Сўнги йилларда «**Жамоат фондлари тўғрисида**»ги, «**Жомийлик тўғрисида**»ги қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «**Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтлари ривожланишига қўмақлаш**» чора-тадбирлари тўғрисидаги қарори ва бошқа қатор ҳужжатлар қабул қилиниши ва улар фуқаролик жамияти институтлари ижтимоий фаолигини кучайтиришда муҳим омил вазирига қаратилган.

Шунингдек, мамлакатимизда фуқаролик жамиятини ривожлантиришда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати Кенгашларининг «**Надавлат нотижорат ташкилотларини, фуқаролик жамиятини ривожлантириш**» қўшма қарори ҳам алоҳида аҳамиятга эга бўлди. Ўз навбатида, Олий Мажлис ҳузурида Жамоат фонди ҳамда таркибига нодавлат нотижорат ташкилотлари ва жамоат ташкилотларининг ваколатли вакиллари билан бир қатор депутатлар, молиявий тузилмаларнинг масъул ходимлари қирған Парламент комиссиясининг ташқи қилиниши ҳам эътиборга сазовордир.

Маъзур комиссиянинг фаолияти «**чунчи сектор**» деб ном олган фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлашга давлат бюджетидан ажратилган молиявий маблағларни янада очик, ошқора, аниқ йўналтирилган ва энг муҳими, демократик асосда тақсимлашни таъминлаш имконини беришмоқда. Бу эса нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг ташқилий-техникавий ва иқтисодий негизини мустахкамлашга самарали таъсир кўрсатмоқда.

Фақат кейинги уч йилнинг ўзига фуқаролик жамияти институтлари тақдим этган турли ижтимоий лойиҳаларни амалга ошириш учун Олий Мажлис ҳузурида Жамоат фонди томонидан 11 миллиард сўндан ортиқ маблағ ажратилди.

Юртимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида нодавлат нотижорат ташкилотлари ва бошқа фуқаролик институтлари ролини янада кучайтириш фуқаролик жамиятини шакллантириш, демократизацияни таъминлашнинг муҳим омилга айланмоқда. Бугунги кунда жамоатчилик ва фуқаролик нозорати институтининг давлат билан ўзаро самарали алоқасини таъминлаш, одамларнинг кайфиятини, мамлакатда кечаётган ўзгаришларга муносабатини аниқлашнинг муҳим воситаларидан бирига айланмоқда.

Бундай ташкилотларнинг обрўси ошиб, мустахкамлашиб боргани сари фуқаролик жамияти институтларининг давлат ва ҳокимият тузилмалари фаолияти устидан таъсирчан ошқоралиқ нозоратини амалга оширишдаги роли жамиятимизда тобора ортиб бормоқда. Бугунги кунда жамоатчилик ва фуқаролик нозорати институтининг давлат билан ўзаро самарали алоқасини таъминлаш, одамларнинг кайфиятини, мамлакатда кечаётган ўзгаришларга муносабатини аниқлашнинг муҳим воситаларидан бирига айланмоқда.

**VI. Демократик бозор ислохотларини ва иқтисодийни либераллаштириш янада чуқурлаштириш**

Муҳтарам юртдошлар!  
Бирчамизга аёнки, мамлакатимиз мустақил тараққиётининг дастлабки босқичида, яъни 1991 йилдан 2000 йилгача бўлган даврда улкан ўзгаришларни амалга оширишда асосий эътиборимиз марказлаштирилган маъмурий-буйруқбозлик тизимига барҳам бериш ва бозор иқтисодийнинг асосларини, авваламбор, қонунчилик базасини шакллантириш учун шaroит яратишга қаратилди.

Шу борада қабул қилинган ўта муҳим қонун ва норматив ҳужжатлар қаторида Фуқаролик, Ер, Солиқ ва Божхона кодекслари, «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида», «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида», «Чет эл инвестициялари тўғрисида», «Чет эллик инвестор-

лар ҳуқуқларининг қафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуларни қайд этиш мумкин.

Ислохотларимизнинг кейинги босқичида «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг қафолатлари тўғрисида», «Хусусий корхона тўғрисида», «Валютани тартибга солиш тўғрисида», «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида», «Фермер ҳўжалиги тўғрисида»ги қонунлар, янги таҳрирдаги Солиқ кодекси ва иқтисодийни ислохот қилиш бўйича умумий ҳисобда 400 дан зиёд қонун ҳужжатлари ишлаб чиқилиши, қабул қилиниши ва жорий этилиши. Уларнинг барчаси иқтисодий-иқтисодий янада либераллаштириш ва модернизация қилишда нафақат мустахкам ҳуқуқий асос, балки амалга ошириладиган бозор ислохотларининг орта қайтмас-қилмоқда.

Шу билан бирга, ҳолисона таҳлил, ислохотларимизнинг мантки ва изчиллиги, уларнинг энг замонавий бозор нормаларига мувофиқлигини баҳолаш иқтисодийни бошқариш тизимини янада чуқурлаштириш, тақомиллаштириш ва либераллаштириш бўйича жиддий эҳтиёж мавжудлигини кўрсатмоқда.

Биринчи навбатда, хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва ҳимоясини мустахкамлаш, ҳар қайси хусусий мулкдор қонуний йўл билан қўлга киритган ёки яратган ўз мулкнинг дахлсизлигига асло шубҳа қилмаслигини таъминлаш ишончи қафолатларни тизимий яратиш зарур. Ҳар бир тадбиркор аввало шуну аниқ-равшан билиб олиши керакки, **давлат хусусий мулкдор ҳуқуқларининг ҳимояси**дир. Шунинг учун ҳам тадбиркорлар ўз бизнеси беҳавотир инвестиция қилиши, ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириши, махсулот ҳажми ва олаётган даромадини кўпайтириши, ўз мулкига ўзи эгаллик қилиши, фойдаланиши, тасарруф этиши лозим. Айни шу мақсадда бозор иқтисодийнинг негизги ҳисобланган хусусий мулкка нисбатан давлат томонидан берилган асосий қафолатларни мустахкамлашга қаратилган «**Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг қафолатлари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Ушбу секторни кредитлиги, ресурслардан фойдаланиш, давлат буюртмаларини олиш, тадбиркорлик субъектлари ишлаб чиқараётган махсулотларни сотиш учун янги имтиёзлар бериш, ҳалқор амалиётга мувофиқ даромадларнинг йиллик декларацияси шаклига босқичма-босқич ўтиш, молия ва статистика ҳисоботлари тизимини янада соддалаштириш, жумладан, бундай ҳисоботларни ваколатли давлат органлари электрон шаклда тақдим этиш каби механизмлар ҳисобидан қўллаб-қувватлаш масалалари ҳам қонунда ўз аксини топиши даркор.

Ҳаммамиз яхши тушунамизки, бозор муносабатларининг асоси бўлган рақобатни ривожлантиришда монополияга қарши қонун ҳужжатлари катта роль ўйнайди. Аммо, амалдаги «**Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида**»ги Қонун бугунги кунда эскирди ва замон талабларига жавоб бермай қолди. Шуну эътиборга олган ҳолда, «**Рақобат тўғрисида**»ги янги қонунни ишлаб чиқишимиз ва қабул қилишимиз зарур. Ушбу қонунда монополистик фаолиятни нафақат товарлар бозоринда, балки молия бозорларида ҳам тартибга солишни назарда тутиш лозим. Шунингдек, биржа савдола-

лар ҳуқуқларининг қафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуларни қайд этиш мумкин.

Ислохотларимизнинг кейинги босқичида «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг қафолатлари тўғрисида», «Хусусий корхона тўғрисида», «Валютани тартибга солиш тўғрисида», «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида», «Фермер ҳўжалиги тўғрисида»ги қонунлар, янги таҳрирдаги Солиқ кодекси ва иқтисодийни ислохот қилиш бўйича умумий ҳисобда 400 дан зиёд қонун ҳужжатлари ишлаб чиқилиши, қабул қилиниши ва жорий этилиши. Уларнинг барчаси иқтисодий-иқтисодий янада либераллаштириш ва модернизация қилишда нафақат мустахкам ҳуқуқий асос, балки амалга ошириладиган бозор ислохотларининг орта қайтмас-қилмоқда.

Шу билан бирга, ҳолисона таҳлил, ислохотларимизнинг мантки ва изчиллиги, уларнинг энг замонавий бозор нормаларига мувофиқлигини баҳолаш иқтисодийни бошқариш тизимини янада чуқурлаштириш, тақомиллаштириш ва либераллаштириш бўйича жиддий эҳтиёж мавжудлигини кўрсатмоқда.

Биринчи навбатда, хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва ҳимоясини мустахкамлаш, ҳар қайси хусусий мулкдор қонуний йўл билан қўлга киритган ёки яратган ўз мулкнинг дахлсизлигига асло шубҳа қилмаслигини таъминлаш ишончи қафолатларни тизимий яратиш зарур. Ҳар бир тадбиркор аввало шуну аниқ-равшан билиб олиши керакки, **давлат хусусий мулкдор ҳуқуқларининг ҳимояси**дир. Шунинг учун ҳам тадбиркорлар ўз бизнеси беҳавотир инвестиция қилиши, ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириши, махсулот ҳажми ва олаётган даромадини кўпайтириши, ўз мулкига ўзи эгаллик қилиши, фойдаланиши, тасарруф этиши лозим. Айни шу мақсадда бозор иқтисодийнинг негизги ҳисобланган хусусий мулкка нисбатан давлат томонидан берилган асосий қафолатларни мустахкамлашга қаратилган «**Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг қафолатлари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Ушбу секторни кредитлиги, ресурслардан фойдаланиш, давлат буюртмаларини олиш, тадбиркорлик субъектлари ишлаб чиқараётган махсулотларни сотиш учун янги имтиёзлар бериш, ҳалқор амалиётга мувофиқ даромадларнинг йиллик декларацияси шаклига босқичма-босқич ўтиш, молия ва статистика ҳисоботлари тизимини янада соддалаштириш, жумладан, бундай ҳисоботларни ваколатли давлат органлари электрон шаклда тақдим этиш каби механизмлар ҳисобидан қўллаб-қувватлаш масалалари ҳам қонунда ўз аксини топиши даркор.

Ҳаммамиз яхши тушунамизки, бозор муносабатларининг асоси бўлган рақобатни ривожлантиришда монополияга қарши қонун ҳужжатлари катта роль ўйнайди. Аммо, амалдаги «**Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида**»ги Қонун бугунги кунда эскирди ва замон талабларига жавоб бермай қолди. Шуну эътиборга олган ҳолда, «**Рақобат тўғрисида**»ги янги қонунни ишлаб чиқишимиз ва қабул қилишимиз зарур. Ушбу қонунда монополистик фаолиятни нафақат товарлар бозоринда, балки молия бозорларида ҳам тартибга солишни назарда тутиш лозим. Шунингдек, биржа савдола-

лар ҳуқуқларининг қафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги қонуларни қайд этиш мумкин.

Ислохотларимизнинг кейинги босқичида «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг қафолатлари тўғрисида», «Хусусий корхона тўғрисида», «Валютани тартибга солиш тўғрисида», «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида», «Фермер ҳўжалиги тўғрисида»ги қонунлар, янги таҳрирдаги Солиқ кодекси ва иқтисодийни ислохот қилиш бўйича умумий ҳисобда 400 дан зиёд қонун ҳужжатлари ишлаб чиқилиши, қабул қилиниши ва жорий этилиши. Уларнинг барчаси иқтисодий-иқтисодий янада либераллаштириш ва модернизация қилишда нафақат мустахкам ҳуқуқий асос, балки амалга ошириладиган бозор ислохотларининг орта қайтмас-қилмоқда.

эса банк ва бошқа молиявий хизматлар бозорини рақобатнинг кенгайтиши ҳамда миқозларга қўшимча қўриштириш сифатининг ошшишига имкон беради ва энг юксак халқаро стандартлар талабига мос замонавий бозор инфра-тузилмасининг ривожланиши учун шaroит яратади.

Юртимизда ўтган йиллар давомида бозор иқтисодийни соҳасидаги ўзгаришларнинг ишончи қонунчилик базасини шакллантириш бора-бора амалга оширилган қонунлар ҳеч қимга сир эмас, албатта. Буларнинг барчасини эътиборга олган ҳолда, мавжуд қонунларимизнинг қўрилишини уларни қўллаш амалиёти ва мамлакатимизда бозор муносабатлари ривожланиши учун ҳозирги даврдаги янги ҳолатидан келиб чиқиб, жиддий қайта қўриб чиқиш зарур.

Мисол учун, мамлакатимиздаги деярли барча ишлаб чиқариш объектлари акциядорлик компаниялари принципи бўйича ташкил этилган, аммо улар ўз мақомига қўй даражада мос ҳолда фаолият юритмоқда ва ўз ҳуқуқларидан қандайд фойдаланишда, деган саволни ўзимизга бериб қўрайлик. Акциядорлик компаниялари ўзларининг бозор муносабатларига мос макромия мувофиқ фаолият юритиши учун яна қандай механизмларни қўришга қўриши зарур?

Шу муносабат билан «**Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида**»ги Қонунни тақомиллаштириш зарур. Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

Шунингдек, бошқариш тизимини тақомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш мақсадида «**Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рўхсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида**»ги Қонунни ишлаб чиқиш зарур.

рида ҳам монополияга қарши механизмларни, акцияларни сотиб олиш, қўриш ва бирлаштириш битимларини тартибга солиш ва назорат қилиш тартиб-қоидаларини соддалаштириш бўйича нормаларни ўшбу қонунга қиритиш мақсадга мувофиқдир.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ялпи ички махсулотнинг 80 фоиздан ортигини нодавлат сектор таъминламоқда. Тан олишимиз керакки, 1991 йилда қабул қилинган «**Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида**»ги Қонун, ўтган давр мобайнида 80 тадан ортиқ қонуноти ҳужжати унга ўй-ғунлаштирилганига қарамастан, **бугун қайта қўриб чиқишни талаб этмоқда.**

Мамлакатимизнинг стратегик муҳим тармоқлари ва корхоналарида акцияларнинг назорат пакети, таъбир жоиз бўлса, «олтин» акцияларни давлат иқтиёрида сақлаб қолган ҳолда, иқтисодийнинг энг муҳим етакчи тармоқларига хусусий инвесторларни жалб қилиш ва уларда нодавлат сектор улшини янада кенгайтириш зарур. Бунда бўлажак инвесторларнинг барча талабларига хусусийлаштириш жараёнида тенг шaroит яратишни таъминлаш, уларда хусусий сектор иштирокини кенгайтириш, хусусийлаштириш битимларининг очилгани ва ошқоралигини кўзда тутиш лозим.

Юқорида таъкидлаб ўтилган гоъят муҳим аҳамиятга молик қонунларни тақомиллаштириш билан бирга, Ўзбекистонда амалга ошириладиган бозор ислохотларининг суръати ва манткий таълабларидан келиб чиққан ҳолда, эркин бозор иқтисодийни муносабатларини янада ривожлантиришга хизмат қиладиган бир қатор қонунлар қабул қилиниши ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. «Кредит бюролари фаолияти ва кредит алоқасини таъминлаш тўғрисида», «Гаров реестри тўғрисида», «Риэлторлик фаолияти тўғрисида», «Инвестиция ва пай фондлари тўғрисида», «Иновациялар ва иқтисодийни модернизация қилиш тўғрисида»ги ва бошқа янги қонунлар шулар жумласидандир.

Яна бир муҳим масала. Мамлакатимиз иқтисодий тараққиётининг энг муҳим истиқболлари ва устувор йўналишларини белгилаб олар эканлиги, биз ички эҳтиёжнинг ўсишига алоҳида эътибор қаратишимиз керак бўлади. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқузозига қаратилган юмшатишга қаратилган Инқузозга қарши чоралар дастурини ана шундай ёндашув асосида иш тутишимиз ўтган йилларда ўзини тўла оқлади. Таъкидлаш керакки, бугунги кунда Осиёдаги қўллаб-қувватлаш айлани шундай позицияга амал қилиб келмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, бизнинг яқин истиқболдаги энг муҳим вазирамиз бошлаган ишларимизни изчил давом эттириш — **истеъмоал талабини кенгайтириш мақсадида социал соҳани ривожлантириш, меҳнатга ҳақ тўлашни янада ошириш, хизмат кўрсатиш секторини, инфратузилма объектларини ривожлантиришга, транспорт ва коммуникация лойиҳалари амалга оширилишига алоҳида эътибор беришдир.**

Муҳтарам мажлис қатнашчилари!  
Ҳурматли депутатлар!  
Сўзимни яқунлар эканман, мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг тақомиллаштирилган Концепцияси Ўзбекистонни ислохот этиш ва модернизация қилиш бора-бора биз қарийб 20 йил олдин бошлаган жараёнини давом эттириш бўйича Олий Мажлис томонидан узок муддатли аниқ ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун асос бўлади, деб ишонаман.

Менинг сизларга мурожаатим, давлатим шуки, бугунги кунда амалга ошириладиган ислохот ва янгилашлар жараёни бугун жамиятимиз, саховатли заминимизда яшаётган ҳар қайси инсонни амалий ишларга сафарбар этадиган умумий мақсадга айланishi учун барча имкониятларни ишга солайлик, эл-юртимиз манфаати, она Ватанимизнинг раванки ва келажиги учун бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилайлик.

Шу йилда барчангизга сизат-саломатлик, бахт ва омад, fair-тирилик тилайман.



**Muassis:**  
O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi

**Bosh muharrir:**  
Abdusolliq Abdurazzoqov

**Tahrir hay'ati:**  
Alla DOLJENKOVA,  
Anvar YUNUSOV,  
Dovud MADIYEV  
(Bosh muharrir o'rinbosari),  
Jahongir SHAROFBOYEV  
(Mas'ul kotib),  
Ma'mura ADILOVA,  
Normamat AIIAYOROV,  
Nosirxon AKBAROV,  
Oysuluv NAFASOVA,  
Pirimqul QODIROV,  
Sog'indiq NIYETULLAYEV,  
Shamsi ESONBOYEV

**Bo'limlar:**  
Kasaba uyushmalari hayoti 256-87-63  
Huquq va xalqaro hayot 256-03-90  
Ijtimoiy-iqtisodiy siyosat 256-87-74  
Milliy-ma'naviy qadriyatlar va sport 256-82-79  
Xatlar va muxbirlar bilan ishlash 256-85-43  
Reklama va e'lonlar 256-87-73

**Viloyatdagi muxbirlar:**  
Andijon + 99897 465 05 68;  
Buxoro + 99893 653 50 81;  
Jizzax + 99872 360 00 10;  
Navoiy + 998